

Märka varakult, toeta teadlikult: mitmekeelsed õppijad rahvusvahelises koolis

Sandra Ermo ja Grethen Tiits

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

Millest me rääkima hakkame?

- Raskused õppekeele mõistmisel või õpiraskus?
- Sensoorsed vajadused ja eneseregulatsioon
- Sotsiaalne kuuluvustunne ja õpetaja vastutus

Varajane märkamine algab vastuvõtuprotsessil

- Meie kooli eripära – mitmekeelne õppekava
- Õppekava seab piirid pakutavatele kohandustele õppeprotsessis

Ootuspärane kõne ja keele areng

- 1. Vaikne periood**
 - kuulab ja mõistab, räägib vähe
 - kasutab žeste ja üksiksõnu
- 2. Varane kõne**
 - üksiksõnad ja lühifraasid
 - palju kordamist, vead on tavapärased
- 3. Kõne areng**
 - lihtlauseid, sõnavara kasv
 - keelte segamine normaalne
- 4. Keele laienemine → sujuv kasutus**
 - pikemad laused
 - jutustamine ja õppimine keele kaudu

Kõne mõistmine kujuneb välja enne kõnelemist.

Ootuspärane kõne ja keele areng – mida märgata?

- Raskused **mõlemas keeles**
- Kehv arusaamine lihtsatest juhistest
- Keele ja kõne areng märkimisväärselt aeglasemad
- Vähene suhtlemissoov, ei matki
- Kõne raskesti mõistetav ka emakeeles
- Millistes ainetundides raskused esinevad?

- ❖ Kakskeelsetel lastel ei esine suurema tõenäosusega keelelisi raskusi ega õpiraskusi, neil ei diagnoosita sagedamini kõne arengu häireid.
- ❖ Hinnata tuleb alati kõiki lapse keeli.

Keeleline areng vs õpiraskus

- Õppekeelest erinev kodune keel ettekäändena

Eneseregulatsioon ei ole ainult „käitumine“ —

see algab sellest, kuidas laps tunneb ja reguleerib oma keha, tundeid ja tähelepanu.

Sensoorsed vajadused mõjutavad otseselt

lapse suutlikkust kuulata, keskenduda ja

osaleda tegevustes.

Sensoorsed vajadused ja eneseregulatsioon

	Alatundlikkus (hüposensitiivsus)	Ülitundlikkus (hüpersensitiivsus)
Kuulmine	otsib valju heli, ei reageeri nimele	katab kõrvu, väldib müra
Nägemine	otsib eredaid stiimuleid, ei märka detaile	häirib ere valgus, visuaalne üleküllus
Taktiline	ei märka mustust/vigastusi, puudutab palju	väldib puudutust ja teatud materjale
Tasakaal (vestibulaarne)	armastab keerlemist ja hüppamist	kardab kiikumist ja kiiret liikumist
Kehatunnetus (propriotseptsioon)	kasutab liiga suurt jõudu, pörkub vastu asju	liigub ettevaatlikult, väldib survet
Maitse	eelistab tugevaid maitseid	väga valiv sööja
Haistmine	nuusutab esemeid, otsib lõhnu	häirub tugevatest lõhnadest

Sotsiaalne kuuluvustunne ei ole
„lisaväärtus“ – see on õppimise alus.

Sotsiaalne kuuluvustunne on õppimise vundament mitmekeelses klassis

- **Keeleareng**

→ *Laps julgeb rääkida ja katsetada keelt*

- **Eneseregulatsioon**

→ *Laps suudab rahuneda, kuulata ja keskenduda*

- **Sotsiaalsed oskused**

→ Laps julgeb suhelda ja osaleda

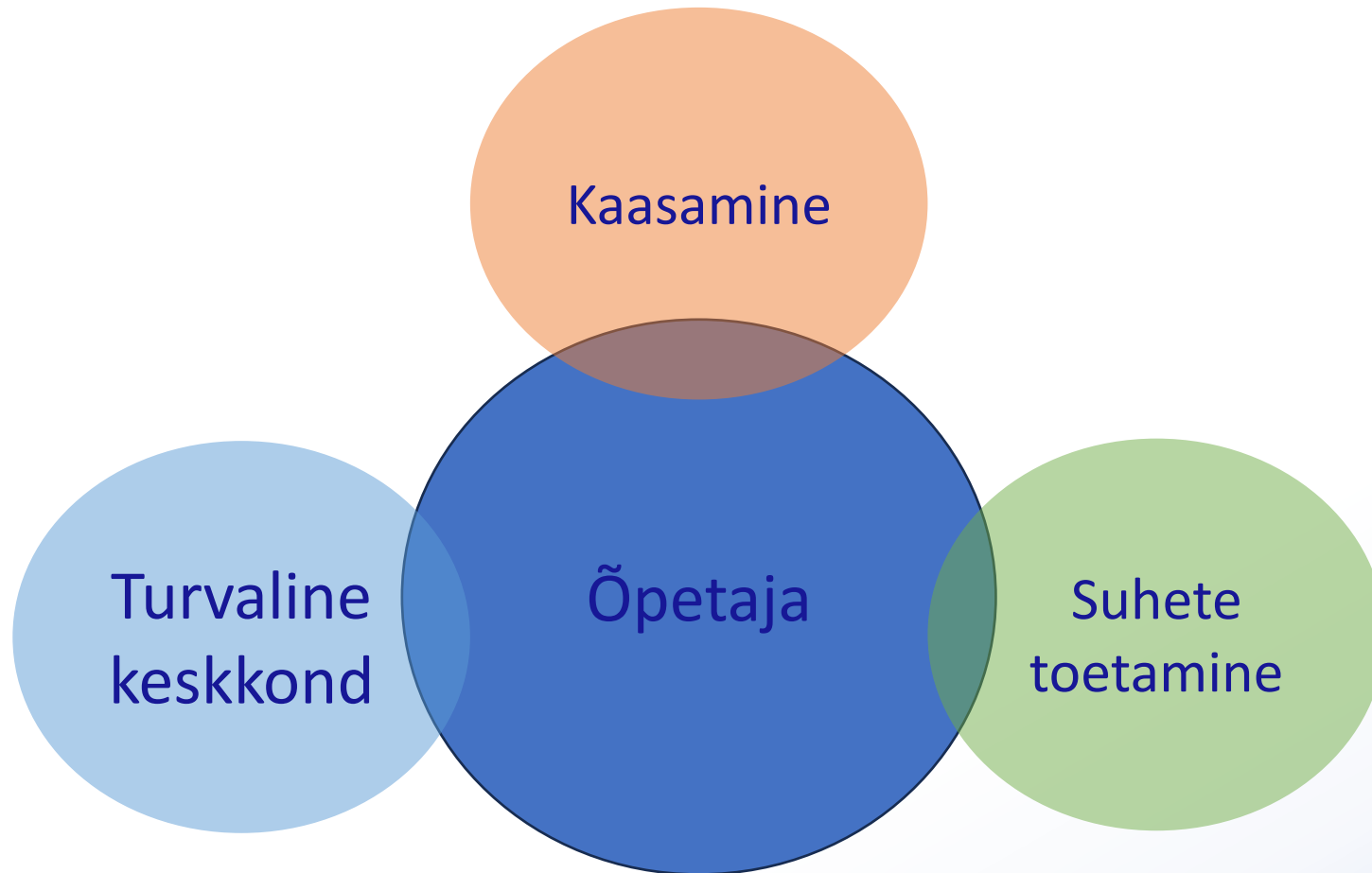
Kui kuuluvustunne on olemas:

- osaleb
- suhtleb
- katsetab keelt
- õpib

Kui kuuluvustunne puudub:

- taandub / väldib
- ei räägi
- käitumine on toimetulek
- ei õpi

Õpetaja vastutus

Lapse areng sõltub varajasest märkamisest ja kuuluvustundest.

Varajane märkamine

Kuuluvustunne/
kaasatus

Keeleareng
Eneseregulatsioon
Sotsiaalsed oskused

Õppimine/Osalemine

Kuidas abistada keeleoskuse ta uut õpilast?

Kuidas abistada keeleoskusega uut õpilast?

Näide A

Õpilasel A on raskusi oma emotsioonide väljendamisega ja tema esmaseks reageeringuks on peamiselt nutmine. Keerulisemate ülesannete või üleminekute ajal võib tal olla raske end verbaalselt väljendada ja ta võib vajada tuge oma emotsioonidega toimetulekuks. (5-aastane)

Näide B

Soovime juhtida tähelepanu sellele, et B ei formuleeri veel iseseisvalt oma lauseid ega kasuta spontaanset kõnet. Selle asemel kordab ta sageli õpetaja järel üksikuid sõnu või lühikesi fraase, matkides täpselt intonatsiooni ja kõnemaneeeri, mis viitab kajakõnele. B ei ole seni üles näidanud aktiivset huvi teiste lastega suhtlemise vastu. Ta kipub mängima eakaaslaste kõrval, kuid ei liitu nende mänguga, keskendudes pigem enda valitud mänguasjale kui suhtluse otsimisele. B väljendab oma vajadusi ja emotsioone peamiselt nutmise või valjude häälitsuste kaudu, eriti siis, kui ta on ärritunud või pettunud. (3,5-aastane)

Näide C

Kooliaasta alguses C ei rääkinud ja tegi enamasti häälightsusi. Nüüdseks on ta hakanud kasutama lühikesi inglisekeelseid fraase, et väljendada oma otseseid, vajadusi ja soove või kirjeldada seda, mida ta näeb. Tema suhtlus põhineb peamiselt palvetel (nt „Ma tahan...“) ja ta võib korrata küsimuste osi (ehholaalia) või mitte vastata. Tema sotsiaalne teadlikkus on kujunemas, ta märkab mõnikord kui eakaaslased on ärritunud, kuid tema vastused ei ole järjepidevad. Ta arendab endiselt impulssikontrolli, keharegulatsiooni ja turvalist suhtlemist teistega. (4-aastane)